

21/11/14

ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΨΥΧΙΚΗΣ ΥΓΕΙΑΣ ΠΑΙΔΙΩΝ ΚΑΙ ΕΦΗΒΩΝ

ΣΕΜΕΛΗ ΒΥΖΑΚΟΥ

Κλινική Ψυχολόγος Α'

Ψυχαναλυτική Ψυχοθεραπεύτρια

**ΗΜΕΡΙΔΑ UNESCO – ONE IN FIVE
ΕΝΟΤΗΤΑ
ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΚΑΙ ΚΑΤΑΓΓΕΛΙΑ ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΩΝ
ΣΕΞΟΥΑΛΙΚΗΣ ΚΑΚΟΠΟΙΗΣΗΣ ΑΝΗΛΙΚΩΝ**

**ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΕΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ ΚΑΙ ΣΤΗΡΙΞΗΣ
ΣΕΞΟΥΑΛΙΚΑ ΚΑΚΟΠΟΙΗΜΕΝΩΝ ΑΝΗΛΙΚΩΝ**

ΣΤΙΣ ΥΨΥΠΕ

(ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΨΥΧΙΚΗΣ ΥΓΕΙΑΣ ΠΑΙΔΙΩΝ ΚΑΙ ΕΦΗΒΩΝ)

ΡΟΛΟΣ ΥΨΥΠΕ

Οι ΥΨΥΠΕ έχουν ως ρόλο:

την αξιολόγηση και στήριξη παιδιών και εφήβων μέχρι την ηλικία των 17 ετών για οποιεσδήποτε τυχόν ψυχοσυναισθηματικές δυσκολίες παρουσιάσουν, συμπεριλαμβανομένης της ψυχολογικής/ παιδοψυχιατρικής αξιολόγησης και στήριξης ανήλικων θυμάτων σεξουαλικής κακοποίησης.

- Το γενικό φάσμα των δυσκολιών που αντιμετωπίζονται στις ΥΨΥΠΕ περιλαμβάνει:

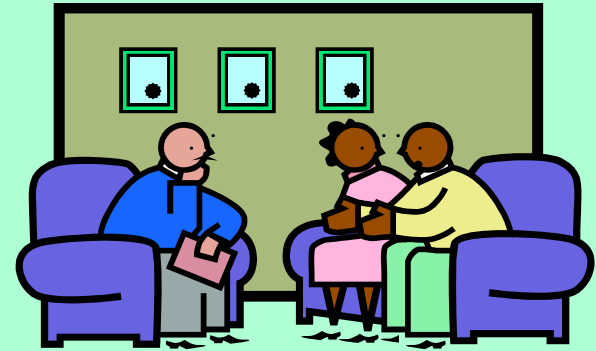
Φάσμα Δυσκολιών:

- Κακοποίηση-Ψυχολογική, Σωματική, Σεξουαλική
- Παραμέληση
- Αγχώδεις Διαταραχές
- Συναισθηματικές Διαταραχές (Διάθεσης)
- Ψυχωσικές Διαταραχές
- Αναπτυξιακές Διαταραχές
- Διαταραχές Διαγωγής-Συμπεριφοράς
- Ψυχογενής Διαταραχές Διατροφής
- Ψυχικές Διαταραχές οφειλόμενες σε οργανικά αίτια
- Ελλειμματική Προσοχή-Υπερκινητικότητα
- Νοητική Υστέρηση
- Μαθησιακές Δυσκολίες
- Επιπτώσεις Διαζύγιου – προβληματικής επικοινωνίας

Διεπαγγελματική Ομάδα

Αποτελείται από:

- Κλινικούς Ψυχολόγους
- Παιδοψυχιάτρους
- Εργοθεραπευτές
- Νοσηλεύτες Ψυχικής Υγείας

Τακτικές συναντήσεις της ομάδας για ενημέρωση, διαχείριση και θεραπευτικό σχεδιασμό των περιπτώσεων.

- **Εξωτερικοί συνεργάτες** – εικαστικής τέχνης, μουσικοθεραπείας κ.α

Συνεργασία με:

- Σχολεία
- Εκπαιδευτική Ψυχολογία
- Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας
- Αστυνομία
- Δικαστήρια
- Ιατρικές Ειδικότητες
- Άλλους π.χ ΜΚΟ, Δήμοι κ.λ.π

ΕΔΡΕΣ ΥΨΥΠΕ:

1. Κέντρο Πρόληψης και Ψυχοκοινωνικής Παρέμβασης (ΚΕ.Π.ΨΥ.ΠΑ) Λευκωσίας τηλ. 22 - 378 268-9
2. ΚΕ.Π.ΨΥ.ΠΑ Λεμεσού τηλ. 25 - 873615-9
3. ΚΕ.Π.ΨΥ.ΠΑ Λάρνακας- Αμμοχώστου τηλ. 24 - 813074
4. ΚΕ.Π.ΨΥ.ΠΑ Πάφου 26- 803275

ΣΤΟ ΜΑΚΑΡΙΟ ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΟ (ΛΕΥΚΩΣΙΑ) ΣΤΕΓΑΖΟΝΤΑΙ:

- ΤΕΝΕ (Τμήμα Ενδονοσοκομειακής Νοσηλείας Εφήβων) Τηλ. 22- 405000
- Διασυνδεδετική-Συμβουλευτική Υπηρεσία τηλ 22-405050
- ΚΕΠΑΔΔ (Κέντρο Πρόληψης και Αντιμετώπισης Διατροφικών Διαταραχών) τηλ 22 - 405085

ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΠΑΡΑΠΟΜΠΗΣ

1. Γονείς – απαραίτητη συγκατάθεση και των 2 γονιών.

Στις περιπτώσεις σεξουαλικής κακοποίησης η συγκατάθεση γονέα δεν είναι αναγκαία όταν κατά την άποψη του Οικογενειακού Συμβούλου υπάρχουν εύλογες υπόνοιες ότι ο ανήλικος κακοποιήθηκε από πρόσωπο που έχει την γονική μέριμνα και αφού ενημερώσει τον Γενικό Εισαγγελέα.

(σύμφωνα με τον Νόμο 119(1) του 2000 και 212 (I) του 2004)

Σε αυτή την περίπτωση και εφόσον ο Ο. Σ. προβεί στις απαραίτητες ενέργειες, οι ΥΨΥΠΕ προβαίνουν άμεσα στην λήψη παραπομπής.

2. Μετά από ΓΡΑΠΤΟ αίτημα για αξιολόγηση από τις Υ.Κ.Ε, Αστυνομία, Οικογενειακό/ Ποινικό Δικαστήριο, Ε.Ε.Α.Ε., Υ.Ε.Ψ., και με την συνεργασία των γονέων.

Ψυχολογική/ Παιδοψυχιατρική Αξιολόγηση

Για την διενέργεια της αξιολόγησης:

- Αναπτυξιακό ιστορικό από γονείς / φροντιστές και σχετικές πληροφορίες από άλλους εμπλεκομένους π.χ. Υ.Κ.Ε, Εκπαιδευτικούς.
- Διαγνωστικές Κλινικές συναντήσεις με το παιδί (3+) με την χρήση ψυχοδιαγνωστικών εργαλείων.
- Συναντήσεις ενημέρωσης γονέων/κηδεμόνων.

Ετοιμασία ψυχολογικής/παιδοψυχιατρικής έκθεσης :

Πορίσματα Κλινικής Αξιολόγησης – περιλαμβάνει το γνωστικό, μαθησιακό, νοητικό επίπεδο, την ικανότητα κρίσης/υποβολή συναισθηματική κατάσταση, ποιότητα συνεργασίας, διάγνωση, συμπεράσματα/εισηγήσεις.

Πως βιώνει ένα παιδί την σεξ. Κακοποίηση;

- Κατά την διάρκεια του κακοποιητικού επεισοδίου συχνά τα θύματα **αποσυνδέονται ψυχικά** και **αποστασιοποιούνται** από αυτό που συμβαίνει.
- Δεν υπάρχει σύνδεση μεταξύ της επίγνωσης του γεγονότος και των συναισθημάτων του (ντροπή, φόβος, πόνος, οργή). Τα συναισθήματα επανεμφανίζονται μετά χωρίς προφανή αιτία.
- Το τραύμα της κακοποίησης **μπορεί να απωθηθεί μερικώς ή πλήρως** από την μνήμη ανάλογα με την ηλικία, τις ανάγκες του παιδιού και την φύση του τραύματος.
- Τα ερεθίσματα είναι τόσο περίεργα και τρομακτικά, η ντροπή και η μυστικότητα τόσο έντονες, που το παιδί «θάβει» τα γεγονότα στο ασυνείδητο του.

ΑΠΩΘΗΣΗ

- Η απώθηση της μνήμης είναι απαραίτητο εργαλείο επιβίωσης. Το μπλοκάρισμα των τρομακτικών ερεθισμάτων επιτρέπει στο παιδί να επικεντρωθεί στην ανάπτυξη του.
- Δεν μπορεί να πάει στο σχολείο, να συγκεντρωθεί στο μάθημα ή να παίξει αν θυμάται συνέχεια το σοκ και τον τρόπο από τις νυκτερινές επισκέψεις του γονιού στο κρεβάτι του, ή των ερεθισμάτων της κακοποίησης.
- Η απώθηση είναι « η τέχνη του να μην γνωρίζεις αυτό που γνωρίζεις». Η παραδοχή του «γνωρίζω» είναι ιδιαίτερα επώδυνη συναισθηματικά.
- Το παιδί έχει ανάγκη να διατηρήσει την ψευδαισθηση ότι οι γονείς του το αγαπούν και έτσι **επιλεκτικά «κλειδώνει»** μακριά όλες τις μνήμες του «κακού εαυτού του γονιού» σαν να είναι κάποιος άλλος.

Συνέπειες Σεξουαλικής Κακοποίησης:

1. Διαταραχές συμπεριφοράς – Εκδραματίσεις:

(Διαφέρει ανάλογα με την ηλικία)

- Επιθετικότητα /Καταστροφικότητα /Παραβατικότητα
- Αυτοκαταστροφική/ ριψοκίνδυνη συμπεριφορά
- Χρήση αλκοόλ /ουσιών
- Φυγές από το σπίτι / Εξαφάνιση
- Αδικαιολόγητες απουσίες από το σχολείο
- Παράξενη/ριψοκίνδυνη σεξουαλική συμπεριφορά
- Ψευδοενήλικη ή παιδικόμορφη συμπεριφορά
- Απόσυρση, απομόνωση από το κοινωνικό περιβάλλον
- Μη ανοχή σε αγκαλιές ή «αθώα» αγγίγματα
- Διαταραχές ελέγχου σφικτήρων
- Διαταραχές ύπνου
- Διαταραχές διατροφής

2. Διαταραχές συναισθήματος

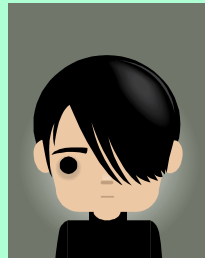
- Χαμηλή αυτοεκτίμηση
- Χαμηλές προσδοκίες για το μέλλον
- Ενοχές, ντροπή, αισθήματα «βρωμιάς»
- Εσωτερικευμένος θυμός
- Φοβίες για αντικείμενα που συνδέονται με σεξ.κακ.
- Έντονο Άγχος
- Διαταραγμένη εικόνα σώματος
- Παθητικότητα/ Υπερδιέγερση
- Ψυχαναγκασμοί- επαναληπτικό πλύσιμο κ.α
- Κρίσεις πανικού
- Ειδικές Φοβίες - Κλειστοφοβία, Μικροβιοφοβία, κ.α
- Κατάθλιψη
- Αυτοκτονικός ιδεασμός ή απόπειρα
- Διαταραχή Μετα-Τραυματικού Άγχους

3. Διαταραχές ανάπτυξης

- Επιβράδυνση της γνωστικής η/και νοητικής ανάπτυξης
- Προβλήματα συγκέντρωσης και προσοχής στο μάθημα/διάβασμα.
- Ελλιπής ανάπτυξη των κοινωνικών δεξιοτήτων.
- Αλλαγή/ απότομη πτώση της επίδοσης στο σχολείο με την έναρξη της κακοποίησης ή μετά την καταγγελία.
- Πιθανή αλλαγή της συμπεριφοράς στο σχολείο π.χ. Ευσυγκινησία, απόσυρση, πιθανή αντίδραση στην αλλαγή ρούχων, πιθανή σεξίζουσα συμπεριφορά προς συμμαθητές.
- Άρνηση για ιατρική εξέταση πχ. να πάει στον οδοντίατρο όταν υπάρχει στοματική διείσδυση.

Η ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΗ ΣΤΗΡΙΞΗ ΚΑΙ ΨΥΧΟΘΕΡΑΠΕΙΑ ΑΝΗΛΙΚΩΝ ΘΥΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΩΝ ΤΟΥΣ

ΠΟΛΥΠΛΕΥΡΗ ΣΤΗΡΙΞΗ ΑΝΗΛΙΚΩΝ ΘΥΜΑΤΩΝ ΣΕΞ. ΚΑΚΟΠΟΙΗΣΗΣ

Τα σεξουαλικά κακοποιημένα παιδιά μπορεί να παρουσιάσουν, συνέπεια του ψυχικού τραύματος, όπως είδαμε, σωρεία διαταραχών που χρίζουν πολύπλευρης αντιμετώπισης από όλους τους εμπλεκόμενους με:

Συντονισμένες παρεμβάσεις και συνεργασία των ΥΚΕ, της ΥΕΨ, των εκπαιδευτικών, των ΥΨΥΠΕ, ενδεχομένως της Αστυνομίας και άλλων εμπλεκόμενων, για την διαχείριση των δυσκολιών στο σχολικό, κοινωνικό και οικογενειακό περιβάλλον ώστε να επιτευχθεί **συστηματική προστασία και στήριξη του ανήλικου θύματος και ταυτόχρονα πολύπλευρη υποστήριξη της οικογένειας.**

ΣΤΗΡΙΞΗ ΑΝΗΛΙΚΩΝ ΘΥΜΑΤΩΝ ΣΕΞ. ΚΑΚΟΠΟΙΗΣΗΣ ΣΤΙΣ ΥΨΥΠΕ

Μετά την αξιολόγηση και ανάλογα με τις δυσκολίες/ διαταραχές που παρουσιάζει το ανήλικο θύμα παρέχεται:

1. Άμεση Ψυχολογική στήριξη στο παιδί και συμβουλευτική παρέμβαση στην οικογένεια το πρώτο διάστημα μετά την αποκάλυψη/καταγγελία.
2. Σε κάποιες περιπτώσεις επιπρόσθετη φαρμακευτική αγωγή και σε πιο σπάνιες, ενδονοσοκομειακή νοσηλεία για αντιμετώπιση σοβαρής αποδιοργάνωσης ή αυτοκαταστροφικής στάσης.
3. Προετοιμασία για την μαρτυρία στο δικαστήριο.
4. Ψυχοθεραπεία σε μακρόχρονη βάση στο παιδί/ έφηβο/ νεαρό ενήλικα και παράλληλη υποστηρικτική παρέμβαση στους γονείς/οικογένεια στα πλαίσια του Κέντρου Ψυχοθεραπείας των ΥΨΥ. (με εσωτερική παραπομπή).

Η ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΗΣ ΣΕΞΟΥΑΛΙΚΗΣ ΚΑΚΟΠΟΙΗΣΗΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ

Όταν η σεξ. Κακοποίηση είναι ΕΝΔΟΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗ

Η αντιμετώπιση των υπόλοιπων μελών της οικογένειας διαφέρει από περίπτωση σε περίπτωση, ανάλογα με την δυναμική της οικογένειας. Δηλαδή μπορεί:

- να αρνούνται την σεξ. κακοποίηση,
- να προσπαθήσουν να αποτρέψουν την αποκάλυψη
- να προσποιούνται ότι δεν γνωρίζουν τίποτα ακόμα και αν το αντιλήφθηκαν,
- να γίνουν προστατευτικοί προς τον θύτη και να τον υπερασπίζονται σθεναρά,
- να θεωρούν το θύμα «προδότη» της οικογένειας
- να το απομονώνουν αρχικά στην αποκάλυψη και αργότερα κατά την ενδεχόμενη καταδίκη
- Να το κατηγορούν για την «διάλυση της οικογένειας»

Όταν η σεξ. Κακοποίηση ΕΚΤΟΣ οικογένειας

- Η στάση των γονέων και της πυρηνικής οικογένειας είναι προστατευτική προς το θύμα και με έντονα συναισθήματα οργής απέναντι στο θύτη. Ως εξωτερικός εχθρός τείνει να συσπειρώνει τα μέλη της οικογένειας.
- Εάν πρόκειται για θύτη του ευρύτερου οικογενειακού περιβάλλοντος, παρουσιάζονται φαινόμενα διχασμού συγγενών με κάποιους να υποστηρίζουν τον θύτη και να απομονώνουν την οικογένεια του θύματος.

ΣΤΗΡΙΞΗ ΤΗΣ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ

- Η ψυχολογική και ψυχοκοινωνική στήριξη της οικογένειας είναι απαραίτητη σε κάθε στάδιο της διαδικασίας- στην αποκάλυψη/καταγγελία, στις απαραίτητες εξετάσεις που θα γίνουν, στην περίοδο αναμονής για εκδίκαση της υπόθεσης, στο δικαστήριο και την μετέπειτα περίοδο.
- Τα συναισθήματα διέπονται από αρχικό σοκ, έντονο άγχος, αισθήματα απελπισίας, οργής, ανημποριάς και στο τέλος θλίψης/πένθους για την απώλεια που βίωσαν.
- Ανάλογα με το χρόνο αναμονής για εκδίκαση, παρουσιάζονται στους γονείς σειρά από συμπτώματα: κατάθλιψη/διαταραχές άγχους, με κάποτε σοβαρές συνέπειες στην προσωπική, οικογενειακή και επαγγελματική τους λειτουργικότητα.
- Οι γονείς πιο εύκολα αντιλαμβάνονται την ανάγκη ψυχολογικής στήριξης του παιδιού τους παρά των ιδίων.

Ο ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΣ

Ο εκπαιδευτικός στην καθημερινή επαφή του με το παιδί/έφηβο θύμα και στην συνεργασία του με τους γονείς χρειάζεται να λαμβάνει υπόψη του τις πολύπλευρες επιπτώσεις της σεξουαλικής κακοποίησης για να:

- **Ανιχνεύει συμπεριφορές** που μπορεί να οφείλονται σε σεξουαλική κακοποίηση του μαθητή και να ενημερώνει τις ΥΚΕ.
- **Στηρίζει μαθησιακά και συναισθηματικά τον μαθητή θύμα** στη τάξη και να τον διευκολύνει στην επανένταξη του στο σχολικό περιβάλλον, σε συνεργασία με άλλους εμπλεκομένους και
- **Να υποστηρίξει και να καθοδηγεί τους γονείς** για τις βέλτιστες πρακτικές αντιμετώπισης των σχολικών προβλημάτων του παιδιού τους.

ΕΥΧΑΡΙΣΤΩ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΟΧΗ ΣΑΣ